

Levél Vas Istvánhoz

„... állandó veszélyük valamiféle új
»femebb stíl«... semmiképp sem lehet
ráfogni, hogy kényelmesek...”

(Népszabadság, 1969.)

Hát nem... éppen nem vagyunk kényelmesek
(de nem keszonos mindaz, aki ír
Vácott, Párizsban – számít a keret,
ha csőbe húzza a fehér papír
sunyi pofája?...) Vagy, ha akarod,
kereshetünk egy más hasonlatot:
Kattognak az írógépfegyverek,
golyók a betűk, a lapok falak,
minden rím egy-egy kivégzőparancs,
a méla jambus vészesen perreg,
a vers: emberdaráló szerkezet,
önkaloda, önkivégzés – hogy a Karancs,
a Garda Tó mellett: nem egyre megy?

Közelebb vagyok itt most Budapesthez,
mint mondjuk: hintón Tompa vagy Madách.
A távlatot is számítsd az ecsethez;
nemcsak korlátoz, de véd is a rács.
Itt most nyugalmas, hosszúheví ősz van,
a Boul'Mich' kövén suhan nesztelen,
s az újbábeli hömpölygő zsvajban
magyarul is elbeszélget velem.
S az osztályban is: itt Mademoiselle Szikra,
ott Madame Bartos, amott Manga Pál
éppúgy súlyozza a szó elejét,
öblös, mély „a”-kkal éppúgy szomorítja
Voltaire, Proust, Boileau, Balzac szellemét,
hogy lehetnének akár Szombathelyen.*

(*) Akkoriban franciát tanítottam az Alliance Française párizsi központjában.

(Igaz viszont, hogy én énekelek,
mint mondják otthonról jött magyarok,
no meg magas fekvésben hadarok,
de palócosabban, mint valaha:
tehát nemcsak veszített, valamit
nyert is az ügyn a haza.)

Fentebb-e vagy lentebb-e
ez a stíl, bizony ebbe'
bíró nem én vagyok.
De egyet holt biztosra mondhatok:
minket a nép nem soronként fizet,
így meglehet,
hogy péppé rágjuk azt a keveset,
ami a szóból papírra kerül. . .
Így írunk mi: mormolva, egyedül,
eszélősen ízelve minden hangot, jelet, ragot,
így írunk mi: vagy félszáz elvetélt
versből ha lesz pár sornyi töredék.

Nem panaszkodom. Büszke vagyok.

De példának sem fújom fel magunk.
Kijelentő hangnemben tárgyalunk
én itt a Jean Bleuzen utcából (helyi hős,
a nációk végezték ki), Te meg ott
a Groza rakpartról. – A nap ragyog,
és az ablakon át
ugyanaz az ősz
– a képzettársítás is azonos –
küldi be súlyos (levél)(vér)szagát.
Most kávézt főzöl. Én is. Lcemelsz
a polcra egy könyvet. Talán ugyanazt,
mint én. Felteszel egy Bartók-lemezt.
Én is: „Improvizációk magyar paraszt-
dalokra, zongorára, op. o.” Hallgatunk.
Képzeldés ez persze de agyunk,
vérsajtjeink legmélyén mégis így igaz.

Mert – akarjuk, nem – csak közöd van hozzám,
nekem is hozzád, ezer és ezer
közegen át és közületen és ütközőkön,
szójátékok és rímek közvagyonyján
közösködünk: egy nyelvi köztelek
gyomjait rágjuk, mikor közhelyek
fád ízeivel játszva keverünk
(mester vagy ebben) új ízket,
miket fanyalgva köp ki – ez az elv
itt is –
a kissé érdes kritikusi nyelv.

Hol is voltunk? – Hát igen, hogy a KÖZ
(így nagybetűsen) lám összekötöz.
Nem is nagyon kell közelednünk,
hisz nagyon el sem távolodtunk,
a türelem és a közészer
(devalvált szó, sajnós) úgy rendezi,
hogy mindig – bár az ördög hergeli
az embert innen-onnan –
találkozhassunk valahol középen,
Párizs és Pest közt egy képzelt vagonban
– a fentebb említett köz érdekében.

Kezded ünni ezt a sok „köz”-t? megértem.
Verses levél ez
és nem példatár
a „MÉKSz” készülő új pótkötetéhez,
bár vallom, tanár-költő és költő-tanár
(nem hizelgő a cím, lehet),
vallom, tudatos szakmai elferdüléssel,
hogy a költészet:
alkalmazott nyelvészet,
nem vonz vajákos művi örület,
és józan ésszel
és félszegen
inkább fordítok verset, mint részegen
köpönyeget,
és szívesebben tanulok Aranytól,
mint önköldökét piszkáló varangytól.

De hát ez izlés dolga.
Nem vagyok pápa,
nem pályázom próféataságra,
maradok költő-gyalogos,
és hogyha megszolgálta,
szalutálok én költő-őrnagynak, költő-ezredesnek,
akár a bibort lövelő, magos
égben pipázó,
vagy a poklok gyomrában furulyázó
Költő-Atyának, Költő-Lucifernek.

(A Múzsát nem hevíti fel az óvszer.)

Csak az eredmény számít,
nem a módszer.

Egy törvény áll csak – rám itt,
rád ott, Nagyra, Juhászra,
Bakuczra, Weöresre. . .
Kinek fejét nyomják majd glóriába,
vagy kit húznak deresre,

kit pólyálnak majd súlyos balsamokba,
ki kerül szemétdombra – Panthéonba,
(vagy hát a történelmi ingajárat
értelmében: innen – oda, onnan – ide)
– ha ki akar, jegyet a Holdba válthat,
erre az útra – lehet valutád
rogyásig – mégsem váltható *ticket*.

Szüzi priusz, káderlap, befolyásos
kritikus, protektor, barát,
kígyóbörkötés, merített papír,
gondos, szép betűk: garamond, elzévir,
illusztráció minden terzínához. . .
– az Idő kócos huligán,
csak nevet címen, ceremónián,
és könyörtelen bíró,
sose téved,
fütyül papírra, díszkötésre,
tenyérsny-tányérsny peccsétre,
beleírathatod az útlefélbe:
„foglalkozása: költő”, menedéket
az utókorba még az író-
szövetségi tagkönyv sem ad.

Hogy belölem-belölünk mi marad,
ne firtassuk a kérdést, ki-ki fújja
a magáét, amíg csak bírja szusszal,
újra meg újra,
egy sorban Tantalusszal, Sziszifusszal. . .

Egyazon jussal.

Vanves, 1969. október 31.